

Naturskyddsföreningen Gävleborg

Remissvar Skötselplan för Färnebofjärdens Nationalpark

Detta svar har tagits fram av Naturskyddsföreningen Gävleborg i samråd med länsförbunden i Uppsala, Dalarna och Västmanland och med tillägg från riksföreningens Projekt Vitryggig hackspett.

Sammanfattning

- Naturskyddsföreningen Gävleborg anser att förslaget till skötselplan är välskrivet och innehållsrikt. Det saknar dock flera av de enligt föreningen mest nödvändiga åtgärderna samt är i några fall oklar och skjuter ett antal frågor, som man kunnat förvänta sig ett ställningstagande till nu, till framtiden.
- Förslaget gör en alldeles för snäv tolkning av nationalparkens syfte ”att bevara området i väsentligen orört skick”. Området är inte orört utan påverkat av pågående för naturen ogynnsamma vattenregleringar samt tidigare skogsbruk. Det borde mycket starkare ha tryckts på vad som senare skrivs i beslutet ”att bevara områdets vegetation och skyddsvärda djurliv så långt möjligt i sitt naturliga tillstånd”.
- I förslaget föreslås uthuggning av gran i svämskogarna, vilket Naturskyddsföreningen Gävleborg starkt välkomnar. Föreningen förutsätter att detta även gäller ”svämningspåverkad skog”. Tidtabellen för åtgärden är dock alldeles för utdragen, 2018-2025. Arbetet är sedan länge starkt eftersatt och måste utföras snarast, helst under den kommande tvåårsperioden. Berörda länsstyrelser skulle därför t.ex. kunna planera offensivt för att tillgodogöra sig några av de gröna jobb som regeringen gett Naturvårdsverket i uppdrag att verka för under perioden 2017-2020.
- Föreningen anser att utgångspunkten vid avgränsning av skötselbehövande svämskog och översvämningspåverkad skog bör ligga vid minst den areal som i genomsnitt översvämmades åren 1852-1913 (flöde 1200 m³/s) och inte vid de 800 m³/s som utgår ifrån snittet i vattenföring under senare år och som haft betydligt mindre areell påverkan.
- Svämskogarnas och de svämningspåverkade skogarnas värden måste kunna förstärkas genom att frihugga lövträd även utanför deras gränser. Gran måste få röjas i högre belägen yngre lövrik skog som inte omfattas av definitionen ”västlig taiga”. Det bör också vara tillåtet att på en del platser få gå in och röja gran också i ”västlig taiga”.
- Förutom att röja gran måste man, liksom har gjorts på flera ställen tidigare i nationalparken, skapa en del död lövved, främst av björk. Om inte detta sker är förslaget till ny skötselplan ett stort steg bakåt för artskyddet jämfört med tidigare principer.
- Naturskyddsföreningen Gävleborg anser att bäverproblematiken behöver tas på större allvar. Vad finns det för långsiktiga metoder istället för den icke välunderbyggda jakten?

Naturskyddsföreningen Gävleborg

- Föreningen ser det som självklart att det röjs gran i lövskog i unga kulturbestånd och att en del björk dödas så att dessa bestånd tillsammans med svämskogar och svämningpåverkade skogar uppfyller de kriterier som tidigare redovisats för ett passande område för vitryggig hackspett och framförallt dess paraplyarter.
- Naturskyddsföreningen Gävleborg ser positivt på de högt satta målen för naturvårdsbränning, vilken föreningen anser ska utföras med stor hänsyn till andra intressen samt med för- och efterstudier vad gäller effekterna av bränningarna innan en går vidare i stor skala. Skog med väsentligt inslag av uppvuxna lövträd, främst av asp, sälg och björk, bör inte brännas utan man bör istället röja bort granen och på så sätt skapa en lövbränningsmiljö utan att bränna. Det är annars stor risk att lövträden dödas av elden.
- En noggrann analys måste föregå eventuella röjningar av älvängar och prov (inklusive inventeringar) före och efter bör först göras utanför parken och andra skyddade områden (t.ex. Fängsjön-Laggarboån). Björkar och andra lövträd får inte avverkas. Bara områdena närmast Gysinge-Österfärnebo och Tärnsjö bör vara aktuella.
- Skötselåtgärder för att främja naturvärdena i nationalparkens sötvattensystem saknas till stor del i förslaget. Naturskyddsföreningen Gävleborg föreslår att detta ska ses över, eventuellt bör fler skötselåtgärder läggas till.
- Fler arter skulle kunna betraktas som viktiga naturvårdsarter för nationalparken. Förutom den vitryggiga hackspetten skulle exempelvis samtliga övriga hackspettsarter kunna inkluderas (större hackspett undantagen). Det gäller även orren och tjädern.
- Naturskyddsföreningen Gävleborg är i princip positiv till skötselplanens förslag till zonerings.
- Den kanotled som markeras på både broschyrer och på stor anslagstavla i Gysinge behöver dras om så att den inte visas i det smala sundet mellan Vedöarna där det häckar havsörn. Föreningen är positiv till att Kölforsån-Lillån rensas från nedfallna/bäverfällda träd för att ge bättre framkomlighet för kanoter.
- Betydelsen av omgivningarna för bibehållandet av nationalparkens värden på sikt behöver bättre framgå i förslaget och en skötselåtgärd borde vara upprättandet av en landskapsekologisk plan som går utanför nationalparkens gränser där t.ex. tillgången på spridningskorridorer framgår.
- Forskning har visat att engagemanget hos lokalbefolkningen är en av de avgörande faktorerna för en lyckad ekosystemförvaltning. I förslaget till skötselplan nämns överhuvudtaget inte de människor som bor intill parken. Om lokalbefolkningen skulle inkluderas skulle mycket kunna vinnas bara med ideellt engagemang.
- Naturskyddsföreningen Gävleborg föreslår en revidering av skötselplanen om max 10 år och inte 20 år som föreslås.

Naturskyddsföreningen Gävleborg

Allmänt

Naturskyddsföreningen Gävleborg anser att förslaget till ny skötselplan för Färnebofjärdens nationalpark är välskrivet. Skötselplanen är mycket detaljrik och söker fånga upp alla aspekter av parkens olika värden samt hur dessa ska bevaras och i vissa fall utvecklas. Samtidigt saknas flera av de enligt föreningen mest nödvändiga åtgärderna. Därtill är förslaget i några fall oklart och skjuter ett antal frågor till framtiden, vilka man hade kunnat förvänta sig ett ställningstagande till nu.

Kort historisk bakgrund - Naturskyddsföreningens roll i tillblivelsen av nationalparken

Förslaget till en stor nationalpark kring Färnebofjärden i Nedre Dalälven kom ursprungligen från Svenska Naturskyddsföreningen i form av en skiss som i mars år 1975 skickades till bl.a. Naturvårdsverket, Planverket samt berörda länsstyrelser och kommuner.

Föreningens arbete med nationalparken och övriga delar av området kring Färnebofjärden överfördes för ca tio år sedan från Naturskyddsföreningens riksföreningen till dess länsförbund i Gävleborg, vilka i sin tur utsåg en representant till parkens skötselråd. Med detta länsförbund som sammankallande har de aktuella naturvårdsfrågorna diskuterats och förankrats i en referensgrupp med deltagande från länsförbunden i Uppsala och Dalarna. Samtliga länsförbund har finansierat och ställt sig bakom utredningen ”Återskapa minst tjugofem lämpliga revir för vitryggig hackspett kring Färnebofjärden” från januari 2016 (denna utredning bifogas separat).

Enligt den skötselplan som fastställdes i samband med nationalparkens bildande år 1998 skulle en ny plan tas fram till år 2005. Starten för arbetet med den blev dock ca tio år försenat och arbetet i sig har sedan tagit över två år. Föreningen anser att denna försening har varit mycket olycklig, inte minst på grund av att många frågor om skötseln varit akuta och behövt lösas långt tidigare.

Fördjupning och frågeställningar

”Orördhet” kontra viss skötsel

Huvudfrågan i en ny skötselplan är skötsel kontra ”orördhet”. Den är inte minst aktuell när det gäller lövbiotoperna, särskilt de s.k. svämskogarna och den svämningspåverkade skogen, men även vissa till dessa angränsande lövrika områden. Föreningen anser att förslaget till skötselplan gör en alldeles för snäv tolkning av nationalparkens syfte ”att bevara området i väsentligen orört skick”.

Området är inte orört utan påverkat av pågående för naturen ogynnsamma vattenregleringar samt tidigare skogsbruk. Det borde istället mycket starkare ha tryckts på vad som senare skrivs i beslutet ”att bevara områdets vegetation och skyddsvärda djurliv så långt möjligt i sitt naturliga tillstånd”. Föreningen vill därtill påpeka att ”orördhet” i sig inte förekommer bland de svenska nationella miljömålen, vilket däremot ”ett rikt djur- och växtliv” och ”levande skogar” gör.

Värnandet om den ”orörda” naturen var en av huvudorsakerna till att Naturskyddsföreningen en gång bildades och det har på intet sätt blivit mindre viktigt idag. Vad föreningen vill förmedla här är dock att det vad gäller

Naturskyddsföreningen Gävleborg

Färnebofjärdens nationalpark i mångt och mycket (tyvärr) inte rör sig om en "orörd" eller opåverkad natur, vilket i sin tur blir avgörande för skötseln.

Nedan kommenteras de viktigaste frågorna när det gäller skötseln av naturen i nationalparken.

Svämskog och svämpåverkad skog

Svämskogarna är nationalparkens mest värdefulla områden för fauna och flora, inte minst rödlistade arter, och därtill i stort sett unika för Nedre Dalälven. De flesta kvarvarande svämskogarna finns i nationalparken och angränsande naturreservat. Deras yta i parken är enligt senaste uppmätningar bara 218 hektar, en liten andel av de 4231 hektar produktiv skogsmark som nationalparken innehåller. Icke desto mindre var deras existens ett av de viktigaste skälen till att nationalparken bildades. Svämskogarna är idag svårt hotade av dels graninväxt, dels påverkan från den numera mycket stora bäverstamman i nationalparken.

I förslaget till skötselplan föreslås uthuggning av gran i svämskogarna, vilket föreningen starkt välkomnar. Tidtabellen är dock alldeles för utdragen, 2018-2025. Arbetet är sedan länge starkt eftersatt och måste utföras snarast, helst under den kommande tvåårsperioden. Länsstyrelserna borde därför planera offensivt för att tillgodogöra sig några av de gröna jobb som regeringen gett Naturvårdsverket i uppdrag att verka för under perioden 2017-2020.

Under A3.4 Kulturpåverkan vattenföring och reglering redovisas dels årsmaxflöde för åren 1852-2015, dels antal dagar med flöde över 800 m³/s. Det konstateras att under åren 1852-1931 var högsta flödet i genomsnitt 1200 m³/s och att detta inträffade oftare än vart tredje år. Den högsta vattenföring som uppmätts var 2400 m³/s. Det betyder att en stor del av de gamla aspar, ekar, lindar och tallar som idag finns kvar invid älven etablerat sig här när vattenvariationen var betydligt större än idag. Med tanke på vattenregleringens stora negativa konsekvenser för det översvämningpåverkade skogslandskapet och den unika koncentrationen av lövskogslevande rödlistade arter anser föreningen att förslagen (sid 67-68) under svämskog och svämpåverkad skog är mindre väl underbyggda och otillräckliga.

I förslaget anges att det utöver svämskog även finns ytterligare ca 850 hektar "översvämningpåverkad skog" i parken. Enligt ovan är denna areal dock ännu större och långt ifrån de arealer som påverkades av översvämningarna under den tid då mycket av nationalparkens naturvärden en gång skapades. Naturskyddsföreningen Gävleborg menar att utgångspunkten vid avgränsning av skötselbehövande svämskog och översvämningpåverkad skog bör ligga vid minst den areal som i genomsnitt översvämmades åren 1852-1913 (flöde 1200 m³/s) och inte vid de 800 m³/s som utgår ifrån snittet i vattenföring under senare år och som haft betydligt mindre areell påverkan.

Vidare borde det vara självklart att, när behov och förutsättningar finns, så röjs gran både i "svämskog" och i "svämningpåverkad skog" enligt ovan. Likaledes måste gran få röjas i högre belägen yngre lövrik skog som inte omfattas av definitionen "västlig taiga". Ett gott exempel är södra kanten av Torrön. Se även nedan under rubriken "Lövskog i unga kulturbestånd". Slutligen bör man också på en del platser få gå in och

Naturskyddsföreningen Gävleborg

röja gran även i "västlig taiga" där så är nödvändigt för att skapa minst tio områden lämpliga som revir för vitryggig hackspett och framförallt alla paraplyarter som följer med på köpet. Denna naturtyp omfattar hela 1504 hektar i parken därmed föreligger det knappast någon risk att dess värden minskas om man röjer gran på något hundratal hektar. Att kunna förstärka svämskogarnas värden genom att frihugga löv även utanför deras gränser måste bl.a. också få ses som en kompensatorisk åtgärd p.g.a. att bävrarna hittills har avverkat uppskattningsvis mellan 7000 och 10000 träd, främst aspar och i huvudsak i svämskog, sedan de först etablerade sig vid Färnebofjärden år 1987. Att på sammanlagt kanske några hundra hektar utanför de snävt definierade svämskogarna hugga ut gran anser föreningen vara både nödvändigt och förenligt med nationalparkens syfte.

För att t.ex. skapa möjligheter för den vitryggiga hackspetten, och alla andra talrika rödlistade arter under dess "paraply" att återetablera sig krävs det att de områden som enligt bifogad rapport föreslås rekonstrueras uppfyller kriterierna om att inom 500 hektar hysa minst 100 hektar skog med minst 85 % löv och 20 kubikmeter död lövved per hektar samt så låg andel gran som möjligt. Förutom granröjning kräver detta att man, liksom det tidigare har gjorts på flera ställen i nationalparken, skapar en del död lövved, främst av björk. Om inte detta sker är förslaget till ny skötselplan ett stort steg bakåt för artskyddet jämfört med tidigare principer. Görs inte ovannämnda förbättringsåtgärder i nationalparken, där nästan alla långvariga revir av vitryggig hackspett funnits, faller hela strategin att bevara/utveckla ett tillräckligt stort antal för arten lämpliga områden vid och kring Färnebofjärdens Nationalpark. Det kommer att synas mycket märkligt att Skogsstyrelsen och andra aktörer genomför nödvändiga åtgärder i närområdet samtidigt som Naturvårdsverket inte gör tillräckligt i kärnområdet. För att möjliggöra att Färnebofjärden med omgivningarna åter blir landets bästa trakt för vitryggig hackspett behövs kraftfulla insatser både i och utanför nationalparken.

När det gäller artfakta om vitryggig hackspett (s. 47-48) kan tilläggas att arten under häckningstid år 2017 fanns på minst ett tiotal platser och att par rapporterats från sju av dessa. Av sekretesskäl skulle föreningen hellre se att det står att det hittills släppts ut ett 50-tal vitryggare i anslutning till nationalparken (snarare än till en specifik plats).

Lövskog i unga kulturbestånd

Denna typ av bestånd, med en lövandel på minst 30 %, förekommer enligt förslaget på 410 hektar i nationalparken. Naturskyddsföreningen Gävleborg ser det som självklart att det i många av dessa bestånd röjs gran och dödas en del björk så att de tillsammans med svämskogar och svämningspåverkade skogar samt i vissa smärre delar av västlig taiga uppfyller de kriterier som ovan redovisas för ett passande område för vitryggig hackspett med alla dess paraplyarter. Föreningen ser inte att det i detta fall finns några motsättningar gentemot andra naturvårdsmål i bestånd av denna typ.

Älvängar och nordlig översvämningsäng

Stor försiktighet bör iakttas vid eventuell "restaurering" av älvängar genom röjning av videbuskage och lövträd. Det är i dagsläget oklart i vilken utsträckning som en

Naturskyddsföreningen Gävleborg

sådan röjning är positiv eller negativ för hotade arter och biologisk mångfald. En noggrann analys måste därför föregå eventuella röjningar eftersom det finns en överhängande risk för att de kan få negativa konsekvenser. Därtill bör det genomföras inventeringar före röjningarna och dessa bör först genomföras och utvärderas utanför parken och andra skyddade områden (t.ex. Fängsjön - Laggårboån). Björkar och andra lövträd får inte avverkas. Enligt uppgifter från nuvarande skötselråd torde bara områdena närmast Gysinge - Österfärnebo och Tärnsjö vara aktuella.

Naturvårdsbränning

Förslaget till skötselplan anger att 1306 hektar på sikt ska brännas, d.v.s. nästan en tredjedel av nationalparkens skogar. Naturskyddsföreningen Gävleborg ser positivt på detta mål, men vill påpeka att det med föreslagen takt kommer att dröja 130 år innan det är nått. Man bör överväga om inte ambitionen bör höjas. I förslaget nämns att stängsling av brandfält kan vara en möjlighet om betestrycket från viltet är för hårt. Föreningen anser att formuleringen ska ändras till "Om betestrycket från vilt är så hårt att trädformiga individer av asp, sälg och al inte växer upp måste stängsling av betydande delar av brandområdet genomföras under en så lång period att skog med trädblandning av lövträd garanteras". Stängsling är dock en åtgärd som kan störa både framkomlighet och naturupplevelser för människor. Detsamma gäller också själva bränningsområdet. Man måste därför ta stor hänsyn till andra konkurrerande intressen innan man planerar bränning.

Naturskyddsföreningen Gävleborg vill poängtera att man måste komma ihåg att många av nationalparkens stora flora- och faunavärden, även i barrskogen, uppkommit och bevarats trots att det knappast har brunnit i området under de senaste 200 åren. Även innan dess var brandfrekvensen troligen lägre runt Färnebofjärden än på många andra platser i Sverige, detta p. g. a. områdets många vattendrag och våtmarker. Därtill får man inte förledas att tro att bränning är lösningen för de lövberoende arternas prekära situation. Leveranstiden för en första lövgeneration som börjat att dö, är alldeles för lång, minst 70-80 år. Skog med väsentligt inslag av uppvuxna lövträd, främst av asp, sälg och björk, bör inte brännas utan man bör istället röja bort granen och på så sätt skapa en lövbrännemiljö utan att bränna. Det är annars stor risk att lövträden dödas av elden.

Sjöar och vattendrag

Naturskyddsföreningen Gävleborg ser mycket positivt på de restaureringsåtgärder som redan har påbörjats i Nedre Dalälven med återställning av tidigare rensade fåror. Med tanke på hur stor andel av nationalparken som utgörs av sötvatten kan man dock hävda att det upptar en väldigt liten del av skötselplanen. Är verkligen återställningen av tidigare rensade fåror den enda nödvändiga skötselåtgärden för att främja naturvärdena kopplade till sötvattensystemen i nationalparken? Hur ser det ut med vandringshinder och vägtrummor i eller i direkt anslutning till nationalparken? Kantzoner gentemot mindre vattendrag är otroligt viktiga för livet i dessa då det inte sker någon primärproduktion i vattendragekosystemen och de därför är helt beroende av tillförseln av organiskt material från omgivande ekosystem. Även i dessa sammanhang är lövträden väldigt betydelsefulla då många vattendragekosystem är anpassade till tillförsel av löv och inte barr. Eftersom stor del

Naturskyddsföreningen Gävleborg

av nationalparksskötseln handlar om gynnandet av lövträd kanske det kan vara bra att nämna deras betydelse i förhållande till vattendragekosystemen också. Hur ser kantzoner ut längs Lillån, Storån och Tiån? Finns det behov av att rensa bort gran även längs dessa? Hur är det med mängden död ved i eller i direkt anslutning till dessa? Som det nämns i förslaget så är död ved också väldigt betydelsefullt när det gäller livet i vattendrag. (Se t.ex. http://biodivers.se/files/Broschyr_dod_ved.pdf) Vidare anser föreningen att skötselplanen bör inkludera vilken vattenstatus Nedre Dalälven har klassats till inom nationalparkens gränser samt vilka förbättringsåtgärder som föreslås av vattenmyndigheterna. <http://viss.lansstyrelsen.se/Waters.aspx?waterMSCD=WA41201596> Kanske finns det även någon skötselåtgärd som kan samordnas internt inom berörda länsstyrelser?

Viktiga naturvårdsarter

Naturskyddsföreningen Gävleborg anser att områdena kring Färnebofjärden har en större betydelse för fler fågelarter än de som nämns i förslaget till skötselplan. Det skulle därför vara önskvärt att lägga till fler fågelarter till listan över viktiga naturvårdsarter. Förutom den vitryggiga hackspetten skulle t.ex. samtliga övriga hackspettsarter (den större hackspetten undantagen) kunna innefattas. Alla hackspettar har enligt fågelkunniga sannolikt tätare populationer i nationalparken än i andra kända områden av motsvarande storlek. Särskilt skulle det gälla den tretåiga hackspetten, som med sina 12-15 par, har en unikt tät förekomst. Liksom mindre hackspett, spillkråka och gröngöling är den hotklassad som NT. Spillkråkan återfinns också i bilaga 1 till EU:s Fågeldirektiv. Alla hackspettar skapar en mängd nya boplatser för inte bara ett stort antal tättingar, utan också för ugglor, skogsduvor och fladdermöss.

Tjäder och orre som båda finns med i Bilaga 1 till EU:s Fågeldirektiv och som har minskat i området och på de flesta andra håll i landet skulle också kunna betraktas som viktiga naturvårdsarter.

Självklart finns det en gräns för hur många arter som ska tas upp som viktiga naturvårdsarter. Huruvida mycket energi ska läggas på just detta eller inte beror i sin tur på hur avgörande de blir för utformningen av skötselplanen i övrigt. Naturskyddsföreningen Gävleborg väljer därför att inte gå djupare in på vilka ytterligare arter som skulle kunna alt. borde tas upp eftersom det är oklart hur det i praktiken påverkar skötselplanens utformning.

Bäverproblematiken

Förslaget till skötselplan tar upp bäverproblematiken ingående (s.77-78). Likväl vill Naturskyddsföreningen Gävleborg betona att omfattningen av problemet är ännu större än vad som framgår och det är viktigt att åtgärder sätts in snarast. Bävaren är bra för den biologiska mångfalden när den dämmer mindre vatten och på så sätt skapar långsamt döende ved. Sådana dämningar förekommer dock inte vid Färnebofjärden eller i dess tillflöden. Bosättningarna – hyddor och jordhålor – ligger i strandkanterna och bävrarnas påverkan handlar om fällning i stor skala i den unika svämskogen av strandnära lövträd, mest aspar, men även björkar och mindre ekar. Bävrens fällningar görs till 90 % inom 30 meter från strandlinjen. Det är tyvärr också

Naturskyddsföreningen Gävleborg

här som de mest solbelysta asparna står, de som har flest insektslarver. Barken skalas av, främst av älg, varefter den nakna veden snabbt torkar och förlorar intresse för de flesta hotade arterna i den lägre faunan. Därtill kommer det olyckligtvis inte upp några nya aspar eftersom plantorna betas av framförallt älg. Hittills har uppskattningsvis mellan 7000 och 10000 strandnära aspar fällt i nationalparken och på många håll, särskilt i de tidigare finaste svämskogarna, är en avsevärd andel av aspen borta. Det är inte svårt att göra en prognos om när i stort sett alla svämskogar kommer att vara förödda. Att bedriva jakt på bäver är inte en långsiktig lösning på problemet såsom också försiktigt påpekas i förslaget.

Zonering och tillgänglighet

Naturskyddsföreningen Gävleborg i princip positiv till förslaget till zonering, men anser att den kanotled som markeras på både broschyrer och på stor anslagstavla i Gysinge måste dras om så att den inte visas i det smala sundet mellan Vedöarna där det häckar havsörn. Föreningen är i övrigt positiv till att Kölforsån - Lillån rensas från nedfallna/bäverfällda träd för att ge bättre framkomlighet för kanoter.

Inför ett landskapsekologiskt perspektiv i skötselplanen

I förslaget till skötselplan saknas till stor del det landskapsekologiska perspektivet såtillvida att betydelsen av omgivningarna för bibehållandet av nationalparkens värden inte tas upp. Självklart kan skötselplanen inte innefatta direkta skötselåtgärder utanför parkens gränser, men landskapsekologiska perspektivet behöver finnas med i planeringen. En skötselåtgärd som är fullt möjlig att vidta är att upprätta en landskapsekologisk plan som går utanför nationalparkens gränser där t.ex. tillgången på spridningskorridorer framgår.

Inför upprättandet av en ny skötselplan för Färnebofjärdens nationalpark skickade Naturskyddsföreningen Gävleborg tillsammans med länsförbundet i Dalarna respektive Uppsala in en skrivelse till berörda länsstyrelser gällande bl.a. behovet av att skydda omgivningar runt parken. Nedanstående är ett utdrag från denna skrivelse.

Inventeringar och annan erfarenhet har visat att parken med omgivande reservat inte räcker för att effektivt skydda många arter utan att hänsynen på omgivande brukade marker måste bli väsentligt större. Detta slås med eftertryck fast i bl.a. den bevarandeplan som tagits fram för de tre Natura 2000-områden som tillsammans omfattar nationalparken. Naturskyddsföreningen anser därför att berörda länsstyrelser samt Skogsstyrelsen måste bevaka skogsbruket i omgivningarna hårdare. Sveaskog bedriver ett naturvårdsinriktat skogsbruk i sitt 25 % - område vid parkens södra gräns, medan raka motsatsen bl.a. gäller det skogsbruk som under senare år bedrivits av Korsnäs på Bergviks mark kring Långvindsängen Skogsvallen – Skogsvallen - Hamrevallen. Som ett första steg har föreningen tidigare initierat ett samarbete med Bergvik med syftet att rejält förbättra skogsbruket från naturvårdssynpunkt i samband med en nu förestående ekologisk landskapsplanering på bolagets marker runt nationalparken. Länsstyrelserna måste satsa på fler reservat i parkens omgivningar samt anta skötselplaner i enlighet med ovan redovisade

Naturskyddsföreningen Gävleborg

principer i såväl dessa som i de befintliga reservaten. De viktigaste områden som är kvar att skydda som reservat är det stora lövskogsområdet norr om Nordmyrasjön samt fågelområdet och markerna kring Fängsjön-Laggarboån, också dessa mycket lövrika.

Ovanstående resonemang är fortfarande aktuellt. Det är inte ett för Färnebofjärdens nationalpark unikt problem att de arter som har skyddats inom området riskerar att dö ut om det inte finns möjligheter till genetiskt utbyte med omgivningarna. Se exempelvis:

<https://news.mongabay.com/2017/07/as-habitat-fragmentation-increases-so-does-extinction-risk-study/>

<https://www.britannica.com/science/conservation-ecology/Which-species-are-most-vulnerable-to-extinction>

Inkludera lokalbefolkningen

Forskning inom området ekosystemförvaltning har visat att inkludering av lokalbefolkningen är en avgörande faktor för en lyckad förvaltning. Det har t.ex. framkommit i en studie som gjordes av Kristianstads vattenrike 2007 (Schultz, L., C. Folke and P. Olsson). Det är därför synd att det i förslaget till skötselplan inte görs någon ansats till att bättre inkludera lokalbefolkningen. Fokus läggs helt på besökarna, men de människor som bor i anslutning till nationalparken nämns inte. Om lokalbefolkningen generellt hade bättre kunskaper om nationalparkens värden och kände sig stolta över att bo i dess närhet skulle kanske en del skötsel och underhåll kunna ske med hjälp av frivilliga insatser och kanske skulle även intilliggande naturområden skötas bättre än vad som görs idag.

Nästa revidering av skötselplanen

Naturskyddsföreningen Gävleborg föreslår att revidering av skötselplanen genomförs om max 10 år och inte 20 år som föreslås. Den mycket prekära situationen för många hotade arter och Färnebofjärdens betydelse för ett flertal sådana motiverar en kortare tidsrymd till nästa revidering.

Detta remissvar har beslutats av styrelsen för Naturskyddsföreningen Gävleborg, huvudansvarig för arbetet har varit Jenny Olsson. Vi har samrått med länsordföranden för Dalarna, Västmanland och Uppsala länsförbund, samt Naturskyddsföreningens rikskansli via dess Naturvårdschef, Jan Terstad. Samtliga ställer sig bakom svaret. En stor del av faktaunderlaget vad gäller vitryggig hackspett bygger på ett underlag som Stig Holmstedt och Kristoffer Stighäll har lämnat och för vilket vi vill framföra vårt tack. Vi har dock gjort justeringar och strykningar i deras text, så för den slutliga utformningen av texten ansvar endast styrelsen.

Stig Hammarsten, ordförande Naturskyddsföreningen Gävleborg

Naturskyddsföreningen Gävleborg

Källor

Schultz, L., C. Folke och P. Olsson. 2007, Enhancing Ecosystem Management through Social-Ecological Inventories: Lessons from Kristianstads Vattenrike, Sweden, Environmental Conservation 34: 140-152

http://biodivers.se/files/Broschyr_dod_ved.pdf

<https://www.britannica.com/science/conservation-ecology/Which-species-are-most-vulnerable-to-extinction>

<https://news.mongabay.com/2017/07/as-habitat-fragmentation-increases-so-does-extinction-risk-study/>

<http://viss.lansstyrelsen.se/Waters.aspx?waterMSCD=WA41201596>